

singulas animas posterorum ejus per actum positivum Dei vere creari, et non per traducem ad existentiam adduci. Ergo hic locus est extra quæstionem et hic convenienter allegari non potest.

Resp. Nego ant. 1° Hic locus ab ipso Aquinate interpretatur sicut illum intelligimus. Postquam probavit, II *Contra gent.*, c. 87, « animam humanam produci in esse a Deo per creationem, » de quacumque anima hoc pronuntians, addit : « Hoc etiam innuere videtur sacra Scriptura. Cum enim, de institutione aliorum animalium loquens, eorum animas aliis causis adscribat, utpote cum dicit, *Gen.*, 1, 20 : *Producant aquæ reptile animæ viventis*, et similiter de aliis, ad hominem veniens, animam ejus a Deo creari ostendit, dicens, *ibid.*, II, 7 : *Formavit Deus hominem de limo terræ, et inspiravit in faciem ejus spiraculum vitæ.* » Quod hic, juxta Angelicum, saltem innuitur, est animam humanam quæcumque produci in esse a Deo per creationem. 2° Si anima humana aliter produci posset quam per creationem, verisimiliter Deus in initio eam produxisset eodem modo quo produxit animas aliorum animalium, scilicet per virtutem inditam et inhærentem cuique naturæ. Atqui, formato corpore Adami, Deus ejus animam distincto et speciali actu creavit. Ergo hoc ipso demonstratur animam humanam aliter produci non posse. Et cum ex ipsa essentia sua anima debuit creari in Adamo, sequitur textum allatum innuere cæteras animas humanas, quæ sunt ejusdem essentiæ, a Deo immediate creari. 3° Ita ab antiquis scriptoribus fuit interpretatus ille textus. Theodoretus, *Quæst. xxiii in Gen.*, hæreticorum quos impugnat ita exponit sententiam : « Si ex insufflatione Dei creata est anima, erit utique anima ex substantia Dei. » Et respondet : « Extremæ impietatis est et blasphemie sententia hujusmodi. Nam *per hoc* Scriptura divina facilitatem creandi demonstravit, et ipsius animæ naturam non obscure declaravit, nempe ipsam esse spiritum creabilem, invisibilem et intellectivum, expertem crassitudinis corporeæ. »

Objicies contra conciliorum textus : Concilium Toleta-

num definit quidem « animam hominis esse creaturam Dei voluntate creatam, » et concilium Lateranense, eam « multiplicari pro corporum quibus infunditur multitudine. » Atqui in his definitionibus non determinatur modus creationis et multiplicationis. Ergo in præsentî quæstione legitime invocari non possunt.

Resp. Dist. min. Non determinatur explicite modus creationis et multiplicationis, *conc.*; non determinatur implicite, *nego*. Nam 1° concilium Toletanum pronuntiat omnem animam humanam Dei voluntate creari. Atqui hujusmodi productio intelligi non potest nisi de creatione proprie dicta, et si interpretaretur in eo sensu quod anima humana ad esse adducitur per traducem, non magis crearetur quam corpus, quod, in quantum producit per virtutem materialem seminis, dici non potest proprie, sed tantum lato sensu creari. Ergo decretum concilii creationem stricto sensu sumptam exprimit. 2° Concilium Lateranense definit animam « *singulariter* multiplicari pro corporum quibus infunditur multitudine. » Atqui hoc non verificatur, nisi pro unoquoque corpore per virtutem seminis producto una anima nullo modo præexistens multiplicetur, id est per creationem producat. Ergo ut prius. Et sufficit quod creatio implicite in supradictis decretis contineatur, ut in gratiam propositionis nostræ jure invocentur.]

ARTICULUS V

Utrum anima rationalis creetur cum corpus humanum primo constituitur, id est in ipsa conceptione ?

[Error fuit Origenis et Priscillianistarum, omnes animas ab initio mundi fuisse creatas cum angelis, et in pœnam peccatorum quæ commiserunt tunc sine corpore, fuisse detrusas in corpora tamquam in carceres. Unde unio animæ cum corpore non esset essentialis, sed mere accidentalis, et homo ipse non deberet considerari ut ens spe-

cifice ab aliis distinctum, sed ut compositum quodammodo artificiale et temporarium; aut natura humana in anima sola consisteret¹.

Alius error in sensu opposito prodiit. Joannes Marcus Pragensis, post Platonem, Aesclepiadem et Protagoram, animationem protrahebat usque ad nativitatem infantis, anima matris interdum animam embryonis supplente: unde concludebat, nunquam committi posse verum homicidium per abortum. Quæ doctrina ab Innocentio XI fuit damnata. Scholastici, inter quos Magister Sententiarum et ipse S. Thomas², ejus commentator, amplexi sunt opinionem Aristotelis, qui docet animationem fœtus non posse fieri ante perfectam organisationem corporis, et eam determinat, secundum sexum, ad quadragesimam diem post conceptionem in maribus, et ad octogesimam in feminis. Supponebant fœtum antea vivere primo anima vegetativa, secundo anima sensitiva, quæ, priori substituta, ipsa evanescebat adveniente anima intellectiva, et deinceps hæc posterior, ut forma superior, vices duarum priorum propria virtute implebat. Quamvis hæc doctrina communiter vigeret in scholis, Thomas Fienus, qui anno 1593 medicinæ cathedram in universitate Lovaniensi adeptus est, audacter asseruit tertia die post conceptionem fieri perfectam animationem, quam aliqui vigesimæ quintæ et etiam septimæ jam assignaverant. Hæc sententia, etsi veritati propior, eodem jure quo aliæ est profliganda. Igitur.

Dico: Anima rationalis creatur cum corpus humanum primo constituitur, id est in ipsa conceptione.

Prob. 1° ex S. Scriptura. Dicitur *Job*, III, 3: *Pereat dies in qua natus sum, et nox in qua dictum est: Conceptus est homo.* Atqui hæc vox *homo* non designat embryonem informem aut forma inferiori et fugitiva tantum delineatum, sed fœtum jam naturam humanam essentialiter possidentem virtute formæ substantialis quæ hominem

1. Hic q. 118, a. 3, o. — 2. Ibid., a. 2. ad 2; II *Contra gent.*, c. 89.

proprie et actu constituit, id est animæ rationalis. Ergo.— Item, *Psal.* I, 6 et 7: *Tibi soli peccavi... Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, et in peccatis concepit me mater mea.* Patet ex hoc hominem in ipsa conceptione sua originali peccato inquinari. Atqui subjectum immediatum hujus peccati non est ens nondum specificatum per formam propriam et pertinens vel ad genus plantæ per animam vegetativam, vel ad genus brutorum per animam sensitivam, sed verus homo saltem essentialiter formatus et constitutus per animam rationalem, in qua residet proprie peccatum, sicut et gratia. Ergo.

Prob. 2° ex doctrina Ecclesiæ. 1° Concilium Viennense, supra art. III fuse relatam, definivit quod « quisquis asserere præsumperit quod anima rationalis seu intellectiva non sit forma corporis humani per se et essentialiter, tanquam hæreticus sit censendus. » Similiter concilium Lateranense quintum, hanc definitionem innovans, pronuntiat animam rationalem « vere, per se et essentialiter humani corporis formam existere. » Atqui, nisi ens quod per generationem humanam producit ad diversa genera successive pertineat, antequam homo fiat, quod rationabiliter et omnino salva fide sustineri non potest, in prima sua constitutione, id est in ipsa conceptione, vera, propria et essentiali sua forma, quæ est anima intellectiva, informari debet. Ergo.

In Brevi superius relato ad episcopum Wratislaviensem, Pius IX docet « *unum* esse in homine vitæ principium, animam scilicet rationalem, a qua corpus et motum, et vitam omnem, et sensum accipit. » Atqui, cum corpus sit vivens in prima sui constitutione, seu in ipsa conceptione, si anima rationalis non crearetur et ei infunderetur nisi post aliquod tempus, hæc anima non esset unicum principium vitæ in homine, nec corpus vitam omnem ab eo principio acciperet. Ergo.

Prob. 3° rationibus theologicis. 1° Doctrinam de forma substantiali hominis mysterio Incarnationis divinæ applicans, concilium Viennense definit « unigenitum Dei Filium... partes nostræ naturæ simul unitas, ex quibus

ipse, in se verus Deus existens, fieret verus homo, humanum videlicet corpus passibile et animam intellectivam seu rationalem ipsum corpus vere per se et essentialiter informantem, assumpsisse ex tempore in virginali thalamo ad unitatem suæ hypostasis et personæ. » Ex quo compertum est Verbum Dei assumpsisse, in sua conceptione, corpus vere humanum, id est statim anima rationali informatum. Atqui natura humana non aliter constituta fuit in Christo quam in nobis. Ergo.

2º Alexander VII, in bulla institutionis festi Conceptionis B. M. V. declaravit, Ecclesiam in hac solemnitate recolere, non conceptionem materialem Mariæ, quæ per se objectum cultus esse non posset, sed ejus conceptionem formalem, seu instans quo ejus anima et corpus fuerunt unita. Et Pius IX, in bulla *Ineffabilis*, definivit « beatissimam Virginem Mariam in primo instanti suæ conceptionis fuisse... ab omni originalis culpæ labe præservatam immunem. » Atqui, sicut peccatum originale in anima rationali sedem habet, ita gratia sanctificans, qua beata Virgo in primo instanti suæ conceptionis fuit donata, non nisi in eandem animam infundi potuit. Ergo.

3º In antiquis sanctionibus canonicis, pœna excommunicationis latæ sententiæ fuerat decreta contra procurantes abortum fœtus *animati*, et ita lex fuerat expressa propter opiniones currentes circa tempus animationis perfectæ per adventum animæ intellectivæ, quas tamen nunquam Ecclesia approbavit. In constitutione *Apostolicæ Sedis*, die 4 octobris 1869 editæ, in qua numerus censurarum reducitur, legimus : « Procurantes abortum, effectu secuto. » Quod significat excommunicationem incurri quocumque tempore erimen patretur, etiam paucis diebus post conceptionem. Atqui hæc pœna infligitur propter homicidium, et verum homicidium non committitur, nisi cum homo jam informatus est per animam intellectivam. Ergo.

4º Rituale romanum præcipit ut, « si mater prægnans mortua fuerit, fœtus quamprimum caute extrahatur, ac si vivus fuerit, baptizetur. » Nullum tempus statuitur; unde,

quæcumque sit ætas fœtus, hoc observandum est. Ergo supponitur fœtum a principio informari anima intellectiva.

Prob. 4º rationibus physiologicis. 1º Per generationem proprie dictam, omne ens generat sibi specificè simile. Atqui, si in ipsa conceptione ens generatum ab homine non sit anima intellectiva informatum, non est specificè simile generanti. Ergo. — *Prob. min.* Homo generans habet formam unicam substantialem, quæ est anima intellectiva, a qua specificatur. Ergo, si ens ab eo generatum non statim informetur anima intellectiva, sed prius et ad tempus anima vegetativa tantum, aut sensitiva, non est specificè simile generanti, sed pertinet primo ad genus plantæ, vel bruti. Quod omnino repugnat.

2º Homo non est ens multiplex, etiam successive, sed unum. Ergo in prima sui constitutione, seu in conceptione, habere debet essentielle principium suæ unitatis. Hoc ita demonstrat Angelicus, II *Contra gent.*, c. 58 : « Ab eodem aliquid habet esse et unitatem; unum enim consequitur ad ens. Cum igitur a forma unaquæque res habeat esse, a forma etiam habebit unitatem. Si igitur in homine ponantur plures animæ sicut diversæ formæ [successivæ], homo non erit unum ens, sed plura; nec ad unitatem hominis ordo formarum sufficet, quia esse unum secundum ordinem, non est esse unum simpliciter, cum unitas ordinis sit minima unitatum. »

3º Si anima intellectiva fœtui jam concepto non nisi post aliquod tempus adveniat, cum hic fœtus jam informari debuerit aliqua forma vel vegetativa, vel sensitiva, quæ illum tali vel tali generi adscripserit, sequitur quod anima intellectiva accidentaliter tantum ei uniatur, et ideo non sit forma substantialis hujus corporis. Ergo. Audiamus iterum Doctorem nostrum sic ratiocinantem, *ibid.* : « Ad hoc redibit prædictum inconveniens, ut scilicet ex anima intellectiva et corpore non fiat unum simpliciter, sed secundum accidens tantum. Omne enim quod alicui advenit post esse completum, advenit ei accidentaliter, cum sit extra essentiam ejus. Quælibet etiam forma sub-

stantialis facit ens completum in genere substantiæ; facit enim ens actu, et hoc aliquid¹. Quidquid igitur post primam formam substantialem advenit rei, accidentaliter adveniet. Cum igitur anima nutritiva sit forma substantialis (vivum enim substantialiter de homine prædicatur et de animali), sequetur quod anima sensitiva adveniat accidentaliter, et similiter intellectiva; et sic neque animal neque homo simpliciter significabit unum, neque aliquod genus, neque species in prædicamento substantiæ. »]

ARTICULUS VI

Utrum primus homo creatus fuerit in statu gratiæ sanctificantis?

[Primum hominem constitutum fuisse in statu gratiæ sanctificantis antequam peccaret, est doctrina fidei definita in concilio Trident., sess. v, can. 1, his verbis: « Si quis non confitetur primum hominem, cum mandatum Dei in paradiso fuisset transgressus, statim sanctitatem et justitiam in qua constitutus fuerat amisisse...; anathema sit. » Concilium dicit *constitutus*, et non *creatus*, ut declinaret controversiam inter theologos agitatam, de qua hic est quæstio. Quidam enim, saltem tempore D. Thomæ², agnoscebant quidem primum hominem donatum fuisse gratia sanctificante antequam peccaret, eam tamen non accepisse in sua creatione contendebant. Sed cum communi nunc et longe probabiliori sententia

Dico: Primus homo creatus fuit in gratia sanctificante³.

Prob. 1° ex S. Scriptura. Eccles., vii, 30: Fecit Deus hominem rectum. Atqui, secundum phrasim S. Scripturæ, recti dicuntur just; unde *Cantic., i, 3: Recti diligunt te; Psal. vii, 11: Salvos facit rectos corde; Psal. xxxii, 1: Exultate just in Domino, rectos decet collaudatio.* Ergo.

1. Id est, facit hoc ens esse aliquid tale. — 2. Hic q. 95, a. 1, o. — 3. Ibid.

*Prob. 2° ex SS. Patribus. Hieron., lib. I adv. Jovinian., c. 16, dicit: « Cum boni creati simus et recti a Deo, ipsi vitio nostro sumus ad pejora delapsi. » Hilarius, apud Aug., lib. II contra Julian., c. 8, n. 27: « In Adæ offensa generositatem primæ et beatæ illius creationis amisimus. » Ipse Aug., lib. de Corrept. et Gratia, c. 11, n. 31: « Nec ipsum ergo [Adamum] Deus esse voluit sine sua gratia, quam reliquit in ejus libero arbitrio. » Et in *Enchirid.*, c. 106, n. 28, loquens de Adamo ante peccatum, justitiam ei attribuit: « Etsi peccatum in solo libero arbitrio erat constitutum, non tamen justitiæ retinendæ sufficiebat liberum arbitrium, nisi participatione immutabilis boni divinum adjutorium præberetur. » Damascenus, lib. II de Fide orthodox., c. 12: « Creavit Deus hominem innocentem, rectum, probum, omni virtutum genere ornatum, angelum alterum, adoratorem mixtum, spiritum simul et carnem, spiritum ob gratiam. »*

Prob. 3° rationibus. 1° Eadem est hic ratio de homine ac de angelo; æqualiter enim uterque ordinatur ad gratiam¹. Atqui angeli fuerunt creati in gratia, ut definit S. Aug., lib. XII de Civit., c. 9, n. 2, dicens de angelis: « Eos cum bona voluntate, id est cum amore casto, quo illi adhærent, creavit, simul eis et condens naturam et largiens gratiam. » Ergo et homo creatus fuit in gratia.

2° Beatitudo in qua Deus creavit hominem in hoc sita erat, quod ratio subdebatur Deo, rationi inferiores vires et corpus; prima autem subjectio erat causa secundæ et tertiæ². Atqui secunda et tertia non erant naturales, alioquin mansissent post peccatum³. Ergo nec prima: sicque erat per donum supernaturale gratiæ.

1. Ibid., arg. *Sed contra.* — 2. Ibid., o. — 3. Objiciet forsitan aliquis contra hanc minorem, quæ est D. Thomæ, hic a. 1, o, quod secunda et tertia subjectio, quamvis non sint naturales in eo sensu quod non pertinent ad essentiam naturæ humanæ, quæ posset existere abque hac duplici coordinatione, non sunt ideo necessario supernaturales, quia, etiamsi non sint debita homini, conveniunt tamen optime statui naturæ integræ, ut donum ordinis

3° Repugnat dicere Deum condidisse hominem ad finem supernaturalem, et non ei statim contulisse omnia quæ necessaria erant ad hunc finem prosequendum; quia, quamdiu durasset hic status, homo simul debuisset ad talem finem tendere et non potuisset ad illum pertinere: quod implicat, ut quid contradictorium et sapientiæ ac justitiæ Dei oppositum. Atqui sine gratia sanctificante homo ad finem suum supernaturalem non poterat tendere. Ergo statim ac hominem creavit, Deus eum gratia sanctificante donavit.

Dices: Apostolus, I Cor., xv, 45, opponens Adamum Christo, dicit: *Factus est primus Adam in animam viventem, novissimus autem in Spiritum vivificantem*. Atqui vivificatio Spiritus est per gratiam sanctificantem. Ergo.

Resp. Nego conseq. Apostolus ibi comparat Adamum cum Christo, non quantum ad animam, sed quantum ad corpus, in ejus resurrectione, ita ut sensus sit quod Adam in sua creatione acceperit corpus animale indigens alimento, ut cætera animalia, Christus autem in sua resurrectione acceperit corpus spirituale, hoc est non indigens alimentis¹.

Petes 1° utrum primus homo in justitia constitutus fuerit more adultorum, mediante actu liberi arbitrii, scilicet consensu in acceptationem gratiæ.

Resp. probabilius affirmative. 1° Quia per collationem gratiæ contrahitur spiritualis amicitia inter Deum et hominem. Amicitia autem importat mutuam animorum consensionem. Ergo, dum confertur gratia habenti usum rationis, convenit ut ipsi illius collationi per aliquem suum actum consentiat. — Subsumo. Atqui Adam creatus

naturalis. Hoc quidem sustineri potest, et verum est de homine sicut et de angelis, de quibus in prima ratione. Sed, dato fine supernaturali hominis, cum coordinatio omnium ejus potentiarum non possit servari sine aliquo adjutorio indebito, id est sine gratia ad minus ordinis naturalis, apparet hanc gratiam debuisse esse supernaturalem, ut media fini a Deo statuto congruerent. — 1. Hic q. 95, a. 1, ad 1.

fuit cum perfecto usu rationis. Ergo. 2° Quia modus recipiendi gratiam, libere ejus infusioni consentiendo, nobilior est quam ille modus quo infantes eam recipiunt. Nihil autem vetat hunc nobiliorem modum primo parenti attribuere, quia communis est omnibus adultis, secundum hoc Apostoli, I Cor., xv, 40: *Gratia Dei mecum*, et hoc postulat excellentia doni divini, ut acceptetur ab eo qui libero arbitrio gaudet, sicut et convenit nobilitati nature humanæ ut libere cum Deo amicitiam ineat.

Objici non potest quod, si homo vere creatus fuerit in gratia sanctificante, non potuit ejus infusioni vere consentire, quia prius est esse quam agere. Licet enim consensus liberi arbitrii fuerit simul tempore cum infusione gratiæ, potest tamen dici dispositio ad illam, quatenus natura præcederet gratiam in genere causæ materialis, comitaretur autem eam, per modum concursus, in genere causæ efficientis. Et hoc ipsum docet Angelicus hic q. 95, a. 1, ad 5. Sibi objicit: « Ad hoc quod aliquis accipiat gratiam, requiritur consensus ex parte recipientis... Sed consensus in gratiam esse non potest nisi prius existentis. Ergo homo non accepit gratiam in primo instanti suæ creationis. » Respondet: « Cum motus voluntatis non sit continuus, nihil prohibet etiam in primo instanti suæ creationis primum hominem gratiæ consensisse. »

Petes 2° utrum Adam in statu innocentiae habuerit omnes virtutes.

Resp. Adam in statu innocentiae aequaliter habuit omnes virtutes¹; quia, ut dictum est, talis erat rectitudo primi status, quod ratio erat Deo subjecta, inferiores autem vires rationi. Atqui virtutes nihil aliud sunt quam perfectiones quædam quibus ratio ordinatur in Deum, et inferiores vires disponuntur secundum regulam rationis. Ergo.

Confirmatur. Primus homo, ut diximus, fuit creatus in gratia sanctificante. Atqui gratia sanctificans est radix

1. Hic q. 95, a. 3, o.

omnium virtutum, quæ ab ipsa, tamquam proprietates ab essentia, fluunt. Ergo.

Dixi *aliqua*liter, quia non omnes virtutes eodem modo et æque perfecte fuerunt in primo homine; quædam enim fuerunt quoad habitum et actum, quædam quoad habitum tantum. Virtutes quæ nullam involvunt imperfectionem, ut charitas et iustitia, fuerunt quoad habitum et actum. Quæ important imperfectionem, sed non repugnantem perfectioni primi status, ut fides, quæ est de non visis, et spes, quæ est de non habitis, pariter fuerunt quoad habitum et actum. Quæ vero important imperfectionem repugnantem perfectioni primi status, ut pœnitentia et misericordia, fuerunt quoad habitum tantum, et non quoad actum. Perfectioni enim primi status repugnabat peccatum, de quo est pœnitentia, et miseria aliena, de qua est misericordia. Erat tamen sic dispositus Adam, ut, si peccaret, doleret, et si miseriam in alio videret, eam pro posse repelleret; sicque pœnitentia et misericordia in eo erant quoad habitum.

Hic inquiri potest, quid sit status naturæ puræ; quid integritas naturæ; quid status iustitiæ originalis; an integritas et iustitia originalis sic debitæ fuerint humanæ naturæ, ut status naturæ puræ esset impossibilis; an tam Adamo quam angelis, præter gratiam habitualement, necessaria fuerit gratia actualis per se efficax ad perseverandum. Hæ quæstiones melius et commodius resolventur in dissertatione præambula tractatus *de Gratia*.]

ARTICULUS VII

Quarum rerum cognitionem habuerit homo?

[Dico 1° : Primus homo habuit cognitionem a Deo infusam omnium rerum quas homines naturaliter cognoscere possunt, supernaturalium vero tantam habuit cognitionem, quanta erat necessaria ad gubernationem humanæ

vitæ secundum illum statum ordinatum ad finem supernaturalem¹.

Prob. Primus homo a Deo conditus est ut esset principium aliorum hominum, non solum per generationem corporalem, sed etiam per instructionem et gubernationem, in ordine non solum naturali et morali, sed etiam supernaturali ad quem fuit elevatus. Ergo, sicut institutus est in statu perfecto quantum ad corpus, ut statim posset generare, ita etiam institutus est in statu perfecto quantum ad animam, ut posset statim alios instruere, se et alios gubernare, tam in ordine naturali et morali, quam in ordine supernaturali ad quem totum genus humanum in Adamo erat elevatum. — Subsumo. Atqui non potuisset bene alios instruere, se et alios gubernare tam in ordine naturali et morali, quam in ordine supernaturali, nisi habuisset cognitionem omnium rerum tam naturalium quam moralium quæ studio et diligentia humana acquiri possunt, et earum supernaturalium quæ ad finem supernaturalem sunt scitu necessariae. Ergo. Hinc *Eccli.*, xvii, 5 et 6, Sapiens de primis parentibus dicit : *Disciplina intellectus replevit illos, creavit illis scientiam spiritus, sensu implevit cor illorum, et mala et bona ostendit illis.*

Hinc inferes 1° Adamum habuisse fidem explicitam mysteriorum divinorum, et specialiter incarnationis, ut docet Angelicus noster, 2^a 2^a, q. 7, a. 1, o : « Via hominibus veniendi ad beatitudinem est mysterium incarnationis et passionis Christi. Dicitur enim *Act.*, iv, 12 : *Non est aliud nomen datum hominibus in quo oporteat nos salvos fieri.* Et ideo mysterium incarnationis Christi aliqua liter oportuit omni tempore esse creditum apud omnes, diversimode tamen secundum diversitatem temporum et personarum. Nam ante statum peccati homo habuit explicitam fidem de Christi incarnatione, secundum quod ordinabatur ad consummationem gloriæ, non autem secundum quod

1. Hic q. 94, a. 3, o.

ordinabatur ad liberationem a peccato per passionem et resurrectionem, quia homo non fuit præsciens peccati. Videtur autem incarnationis Christi præsciens fuisse, per hoc quod dixit: *Propter hoc relinquet homo patrem et matrem, et adhærebit uxori suæ*, ut habetur *Genes.*, II, 24. Et hoc Apostolus *ad Ephes.*, V, 32, sacramentum magnum esse in Christo et Ecclesia dicit; quod quidem sacramentum non est credibile primum hominem ignorasse. » Porro, si incarnationis fidem explicitam habuit Adam, consequenter Trinitatis eandem fidem habuit, cum incarnatio non possit explicite credi sine fide explicita Trinitatis.

Inferes 2º scientiam naturalium Adæ infusam fuisse ejusdem speciei ac nostra¹; quia erat tantum per accidens infusa, cum posset humano modo acquiri. Sic oculi quos Christus cæco nato dedit, fuerunt ejusdem speciei cum oculis quos natura producit.

Inferes 3º Adamum fuisse omnium hominum, excepto Christo, sapientissimum; quia nullus præter eum institutus fuit magister et gubernator omnium hominum, vel per se, vel per suos posteros priores, quos ipse instruxisset. Ergo conveniens erat ut ipse cæteris hominibus scientiæ præstantia antecelleret.]

ARTICULUS VIII

Utrum Adam innocens inordinatis concupiscentiæ motibus fuerit obnoxius?

[*Resp. negative.* Appetitus sensitivus in Adamo innocente ita perfecte rationi erat subditus, ut nullis inordinatis concupiscentiæ motibus esset obnoxius.

Est de fide; sic enim definitum fuit a concilio Trident., sess. V, can. 5: « Concupiscentiam, quam aliquando Apostolus peccatum appellat, sancta synodus declarat Ecclesiam catholicam nunquam intellexisse peccatum appel-

1. *Ibid.*, ad 1.

lari, quod vere et proprie in renatis peccatum sit, sed quia ex peccato est et ad peccatum inclinat. Si quis autem contrarium senserit, anathema sit. »

Prob. 1º ex S. Scriptura. *Eccles.*, VII, 30: *Fecit Deus hominem rectum.* Atqui homo non fuisset rectus, si inordinatis concupiscentiæ motibus fuisset obnoxius. Ergo. Dicitur *Genes.*, III, 7: *Aperti sunt oculi amborum, cumque cognovissent se esse nudos, consuerunt folia ficus, et fecerunt sibi perizomata;* id est erubuerunt, quia senserunt motus concupiscentiæ inordinatæ. Atqui hunc pudorem post peccatum tantum experti sunt, nam antea dictum fuerat *ibid.*, II, 25: *Erat autem uterque nudus, Adam scilicet et uxor ejus, et non erubescabant.* Ergo.

Prob. 2º autoritate S. Aug. locum supradictum interpretantis lib. XI *de Genes. ad litt.*, c. 1, n. 3: « *Erant ergo ambo nudi.* Verum est, omnino nuda erant corpora duorum hominum in paradiso conversantium. *Nec pudebat eos.* Quid enim puderet, quando nullam legem senserant in membris suis repugnantem legi mentis suæ? Quæ illos pœna peccati post perpetrationem prævaricationis secuta est, usurpante inobedientia prohibitum, et justitia puniente commissum. Quod antequam fieret, nudi erant, ut dictum est, et non confundebantur: nullus motus erat in corpore cui verecundia deberetur; nihil putabant velandum, quia nihil senserant refrenandum. » Consentiant alii Patres.

Prob. 3º ratione¹. Rectitudo in qua Deus creavit hominem in hoc consistebat, quod ratio subdebatur Deo, rationi inferiores vires, et animæ corpus. Atqui, si concupiscentia viguisset in primo homine, ordo non fuisset perfectus in eo, et dici non posset rectus. Ergo.]

1. Hic q. 95, a. 1, o.

ARTICULUS IX

Utrum corpus Adæ vere fuerit de limo terræ?

[*Resp. affirmative*¹.

Prob. ex S. Scriptura. Genes., II, 7, dicitur: Formavit Dominus Deus hominem de limo terræ. Ibi per hominem intelligitur solus Adam, siquidem postea dicitur Evam factam esse ex una costa Adæ. Hinc Tob., VIII, 8, legitur: Tu fecisti Adam de limo terræ, dedistique ei adjutorium Evam. Limus autem est terra seu pulvis aqua mixtus. Unde S. Scriptura hominem sæpe vocat lutum, ut Job, XXXIII, 6; Is., XLV, 9 et LXIV, 8; Jerem., XVIII, 6; Eccli., XXXIII, 13 et XXXVIII, 33.

Ita fieri congruum erat, quia homo in finibus ordinis spiritualis et materialis positus, debet habere in se naturam spiritualem in anima, et virtualiter in corpore naturas eunctorum entium materialium, quorum elementa in terra continentur. Ita factus est mundus abbreviatus, et sicut per animam homo appropinquat ad substantias separatas, seu angelicas, et per eas ad Deum; sic, propter affinitatem quam habent cum corpore humano, corporalia omnia, quæ fuerunt dominio Adami subjecta, ad creatorem suum per hominem religantur.

Ratio autem moralis hujus facti, juxta S. Hieronymum, est ut homo intuens materiam corporis sui, sciat nihil esse ea vilius, desinatque de sua origine gloriari. Altera ratio, secundum alios, est ut spes resurrectionis confirmaretur, et homines admonerentur quod, qua facultate Deus potuit corpus Adæ e pulvere in principio mundi formare, eadem poterit e sepulchrali pulvere corpora nostra evocare et suæ pristinæ integritati restituere.

Petes 1° an corpus humanum fuerit immediate a Deo productum.

1. Hic q. 91, a. 1, o.

*Resp. affirmative*¹. Omne enim quod fit a creatura, fit ex aliquo præexistente simili secundum speciem; factum enim et faciens oportet esse similia secundum speciem. Atqui in prima formatione corporis humani, nullum fuit præexistens simile secundum speciem. Ergo.

Quidam Judæi et Ariani in ea fuerunt opinione, quod hæc verba, *Genes., I, 26: Faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram*, dirigerentur a Deo, non ad personas divinas, sed ad angelos. At falsa prorsus est hæc opinatio, tum quia homo non dicitur in S. Scriptura factus ad imaginem angeli, sed Dei; tum quia Deus non solet dicere angelis, ut sociis: *Faciamus*, sed ipsis imperat, ut Dominus ministris.

Petes 2° in quanta statura fuerit productum corpus Adæ.

Resp. corpus Adæ fuisse productum in ea statura quæ convenit viro perfecto, puta sex pedum circiter. Neque obstat quod *Josue, XIV, 15, dicitur: Adam maximus inter Enacim situs est*, ex quo quidam dixerunt Adamum fuisse proceritatis giganteæ; quia ibi nomen *Adam* non est nomen proprium primo parenti, sed nomen appellativum seu commune speciei humanæ, quasi diceretur vir vel homo inter filios Enacim, qui erant gigantes. Adde quod in S. Scriptura nulla fiat mentio gigantum, nisi capite VI, 4, *Genes.*, post mortem Adæ.

Petes 3° in qua conditione physica fuerit productus Adam.

Resp. eum fuisse productum talem qualis debuerat esse in ætate florentissima, id est aptissimum ad omnes tam corporis quam mentis operationes: quod circa trigessimum annum communiter contingit, quæ ætas habetur ut perfecta. Ratio congruentiæ sumitur ex hoc quod Christus post trigessimum tertium annum a nativitate sua temporali naturam humanam perfecte reparavit, opus redemptionis nostræ complendo. Quærit Aug., lib. VI de *Genes. ad litt.*,

1. Ibid., a. 2, o.

c. 13, n. 23 : « Quomodo fecit eum Deus de limo terræ : utrum repente in ætate perfecta, hoc est virili atque juvenili, an sicut nunc usque format in uteris matrum? » Respondet *ibid.*, c. 18, n. 29 : « Adam factus est, cum de limo formatus est, sicut est credibilius, jam perfectæ virilitatis... Ibi enim erat, non solum ut ita fieri posset, verum etiam ut ita eum fieri necesse esset. »]

ARTICULUS X

Utrum homo in statu innocentiae fuerit immortalis?

[Quod quis sit immortalis, dupliciter intelligi potest : 1° quod non possit mori; sic angeli, sic beati in cælo; 2° quod possit non mori. — Certum est Adamum non fuisse immortalem primo sensu, siquidem sit mortuus : nisi intelligatur in sensu composito status innocentiae, scilicet quod, eo perseverante, non potuisset mori. Quæstio itaque de immortalitate secundo sensu accepta procedit.

Hanc primis parentibus denegarunt Pelagiani, dicentes eos independentem a peccato fuisse mortales, sicuti nos sumus modo. Contra quos

Dico : Primi parentes sic fuerunt immortales, ut si in innocentia perseverassent, nunquam fuissent mortui¹.

Prob. 1°. Est de fide. Concilium Milevitanum, can. 1, sic definit : « Quicumque dixerit Adam primum hominem mortalem factum, ita ut, sive peccaret, sive non peccaret, moreretur in corpore, non peccati merito, sed necessitate naturæ; anathema sit. » Similiter Trident., sess. v, can. 4 : « Si quis non confitetur primum hominem Adam, cum mandatum Dei in paradiso fuisset transgressus, statim sanctitatem et justitiam in qua constitutus fuerat amisisse, incurrisseque per offensam prævaricationis hujusmodi iram et indignationem Dei, atque ideo mortem, quam

1. Hic q. 97, a. 1, o.

antea illi comminatus fuerat Deus, et cum morte captivitatem sub ejus potestate qui mortis deinde habuit imperium, hoc est diaboli, totumque Adam per illam prævaricationis offensam secundum corpus et animam in deterius commutatam fuisse; anathema sit. »

Prob. 1° 2° ex illo *Genes.*, II, 17 : *In quocumque die comederis ex eo ligno morte morieris*, id est mortalis eris. Ibi sermonem esse de morte corporis, constat ex cap. seq., 17, 19, ubi Deus, in executionem hujus comminationis, dicit Adæ peccatori : *Quia audisti vocem uxoris tuæ, et comedisti de ligno ex quo præceperam tibi ne comederes..., in sudore vultus tui vesceris pane, donec revertaris in terram de qua sumptus es; quia pulvis es, et in pulverem reverteris.*

Confirmatur ex Apostolo, qui, cum dixisset, *Rom.*, v, 12 : *Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, et per peccatum mors*, et cap. vi, 23 : *Stipendia peccati mors*, se intelligere de morte corporali aperte indicat cap. viii, 10, ubi dicit : *Corpus quidem mortuum est*, id est morti obnoxium, *propter peccatum, spiritus vero vivit propter justificationem.* Et *I Cor.*, xv, 21 : *Per hominem, inquit, scilicet Adamum, mors, et per hominem, scilicet per Christum, resurrectio mortuorum* : ubi aperte loquitur de morte corporali, quam opponit resurrectioni corporum.

Adde : *Sap.*, I, 13, dicitur : *Deus mortem non fecit*, id est, Deus non ita hominem condidit, ut esset morti obnoxius, si in eo statu perseverasset in quo creavit illum. Et cap. II, 23 et 24 : *Deus creavit hominem inexterminabilem... Invidia autem diaboli mors introivit in orbem terrarum*; id est, Deus creavit hominem immortalem, græce *in incorruptione*, si diabolo tentanti non consensisset; per illius enim invidiam mors introivit in mundum.

Prob. 3° ab autoritate SS. Patrum. Aug. dicit, *Epist.* 157², n. 19 : « Solo originali vitio tenentur obstricti [infantes], per quod eos regnum mortis traheret ad condem-

1. *Ibid.* — 2. Olim 89.

nationem... Mors temporalis et ipsa de originali delicto propagata est. » Idem, lib. I de *Peccatorum meritis et remissione*, c. 2, n. 2 : « Si non peccasset Adam, non erat exsoliandus corpore, sed supervestiendus immortalitate et incorruptione, ut absorberetur mortale a vita, id est ab animali in spirituale transiret. » Et *ibidem*, c. 4, n. 4 : « *Corpus*, inquit [Apostolus], *mortuum est*, non propter fragilitatem terrenam, quia de terræ pulvere factum est, sed *propter peccatum*. Quid amplius quærimus? Et vigilantissime non ait, « mortale, » sed, *mortuum*. » Alibi pluries idem docet. Legendi sunt etiam Athanas., orat. *Contra gentes*; Hieron., in *Quæst. Hebraic.*; Greg., lib. XI *Moral.*, c. 27. In quo cæteri consentiunt.

Petes 1° unde primo homini in statu innocentiae proveniebat immortalitas.

Certum est non provenisse ex natura seu ab intrinseco hominis; cum enim corpus Adæ esset, sicut nostrum, compositum ex elementis dissimilibus, unde nascebantur qualitates contrariæ, quæ continuo inter se pugnant, ex hac pugna debebat sequi naturaliter dissolutio corporis, sicut evenit in cæteris animalibus, quæ immortalitate non fuerunt donata. Quærendum est ergo quæ fuerit altera causa hujus immortalitatis, præter innocentiam.

Resp. Fuerunt plures causæ simul concurrentes ad immortalitatem primorum parentum in statu innocentiae.

Primam et præcipuam causam sic enuntiat S. Thomas¹: « Non corpus ejus erat indissolubile per aliquem immortalitatis vigorem in eo [naturaliter] existentem; sed inerat animæ vis quædam supernaturaliter et divinitus data, per quam poterat corpus ab omni corruptione præservare, quamdiu ipsa Deo subjecta mansisset. » Hanc autem virtutem supernaturaliter inditam videtur S. Doctor intelligere ipsam justitiam originale. Etenim 1° 2^a, q. 85, a. 5, o, dicit: « Per accidens aliquid est causa alterius, si sit causa removens prohibens... Et hoc modo peccatum primi

1. Hic q. 97, a. 1, o.

parentis est causa mortis et omnium hujusmodi defectuum in humana natura, in quantum per peccatum primi parentis sublata est originalis justitia, per quam, non solum inferiores animæ vires continebantur sub ratione absque omni deordinatione, sed totum corpus continebatur sub anima absque omni defectu. Et ideo, subtracta hac originali justitia per peccatum primi parentis, sicut vulnerata est humana natura quantum ad animam per deordinationem potentiarum, ita etiam est corruptibilis effecta per deordinationem ipsius corporis. Subtractio autem originalis justitiæ habet rationem pœnæ, sicut etiam subtractio gratiæ. Unde etiam mors et omnes defectus corporales consequentes sunt quædam pœnæ originalis peccati, et quamvis hujusmodi defectus non sint intenti a peccante, sunt tamen ordinati secundum justitiam Dei punientis. »

Secunda causa erat bona dispositio seu complexio corporis, qua non equidem reddebatur indissolubile, sed idoneum ut ab anima præservaretur a mortalitate, per vim supernaturalem ipsi animæ inditam.

Tertia erat esus fructus arboris quæ vocatur, *Genes.*, II, 9, *lignum vite in medio paradisi*: de quo mox.

Quarta erat hominis innocentis scientia et prudentia.

Quinta, singularis Dei providentia circa hominem innocentem¹.

Hæ autem duæ ultimæ causæ maxime spectant præservationem hominis innocentis a morte violenta, seu a nocivis extrinsecis, ut igne, fulmine, aqua, gladio, veneno et similibus.

Petes 2° quomodo esus ligni vite concurrebat ad immortalitatem hominis innocentis.

Resp. Esus ligni concurrebat ad immortalitatem primorum parentum in quantum confortabat ad tempus virtutem activam speciei, seu potentiam nutritivam, ne debilitaretur ex sumptione alimenti extranei². Dico, ad tempus,

1. *Ibid.*, a. 2, ad 4. — 2. *Ibid.*, a. 4, o.